

1. UVOD

Svaka ljudska aktivnost, uključujući i najnužnije uslove preživljavanja, u većoj ili manjoj mjeri pozitivno ili negativno utiče na stanje u životnoj sredini. Zadovoljavajući svoje životne, higijenske, prehrambene, radne i ostale potrebe i bavike, čovjek proizvodi otpad. Porastom broja stanovnika u svijetu, rastom životnog standarda, razvojem tehnologije i upotrebom nepovratne ambalaže, količina otpada se iz dana u dan povećava.

Službeni podaci Zavoda za statistiku BiH pokazuju da je u BiH tokom 2014. godine proizvedeno 352 kg po glavi stanovnika „neopasnog otpada“, iako se, prema procjenama pretpostavlja da je ta količina veća. Razlog odstupanju podataka leži u činjenici da se veća količina otpada, pa čak i medicinskog otpada, odlaže na divljim odlagalištima i nije evidentirana.

Sve veći rast ljudske populacije je povezan s količinom otpada (smeća) koje se gomila, a mnoga mjesta na Zemlji nemaju adekvatno rješenje za sanaciju takvog problema. Upravo zbog toga djeluju zastrašujuće slike mnogih lokacija na kojima je otpad neadekvatno odložen i izazivaju tugu i zabrinutost.

Nezbrinutost otpada predstavlja velik problem, posebno u zemljama trećeg svijeta i nerazvijenim zemljama. Rijeke su zagađene, riječni život je uništen, gradovi i sela su prepuna otpada, a svijest o recikliranju još nije sazrijela. Novo doba nosi i novi teret, a to je medicinski otpad koji se treba tretirati različito od našeg svakodnevnog otpada. Mnoge zemlje i krajevi nisu spremni nositi se s tim problemom.

Jedna od ljudskih aktivnosti pri kojoj se stvara opasni otpad jesu i zdravstvene usluge koje proizvode veće količine medicinskog otpada čijim ne adekvatnim zbrinjavanjem se ugrožava ljudsko zdravlje i zagađuje životna sredina.

Zdravstvene su ustanove veliki proizvođač opasnog otpada koji zbog visokog stepena rizika od razvoja infekcija proizvodi jednu od najopasnijih grupa među opasnim otpadom. Neodgovarajući način rukovanja medicinskim otpadom i njegova zbrinjavanja može imati ozbiljne javnozdravstvene posljedice i znatan uticaj na životnu sredinu.

Svjetska zdravstvena organizacija, u nastojanju da pomogne zemljama u razvoju koje nemaju razvijenu i u praksu uvedenu nacionalnu zakonsku regulativu, u saradnju s Evropskim centrom za životnu sredinu i zdravlje, organizovala je međunarodnu radnu grupu za izradu praktičnih vodiča i smjernica za rješavanje problema zbrinjavanja medicinskog otpada i edukaciju osoblja koje rukuje medicinskim otpadom.

Među mnogobrojnim publikacijama koje je objavila Svjetska zdravstvena organizacija, najpotpunije je djelo *Safe management of wastes from health-care activities*, objavljeno 1999. godine u Genevi, koje sistematski i opširno obrađuje sve probleme vezane uz prikupljanje, razvrstavanje, odlaganje i konačno zbrinjavanje i rukovanje medicinskim otpadom.

Važan element unapređenja kvaliteta zdravstvenih usluga u Republici Srpskoj predstavlja i adekvatno zbrinjavanje medicinskog otpada, koje je bi trebalo biti u skladu sa domaćom zakonskom regulativom kao i sa osnovnim principima profesionalne prakse upravljanja medicinskim otpadom- prevencije zaraznih bolesti i promocije zdravlja.

Uvođenje jedinstvenog sistema upravljanja medicinskim otpadom u zdravstvenom sektoru u Republici Srpskoj, jedan je od preduslova za uređenje sistema upravljanja medicinskim otpadom u cijelini. Dogovoreno je korištenje *Evropskog kataloga otpada* koji definiše osnovnu kategorizaciju medicinskog otpada kao i stavove u vezi sa segregacijom odnosno razdvajanjem, obilježavanjem i tretmanom različitih kategorija medicinskog otpada.

Uspostavljanjem sistema upravljanja medicinskim otpadom postizemo:

- bezbjednost u upravljanju infektivnim medicinskim otpadom,

- izbjegavanje zdravstvene ugroženosti zaposlenih,
- izbjegavanje zdravstvene ugroženosti korisnika zdravstvene zaštite,
- izbjegavanje zaraznih bolesti,
- umanjeње nastalih količina medicinskog otpada,
- kvalitetniju životnu sredinu.

1.1. Predmet istraživanja

Analiza trenutne situacije u JZU „BOLNICA” Gradiška sa aspekta postupanja sa medicinskim otpadom kao jednim od značajnih problema današnjice a koji je vezan za bezbjedan i siguran rad zaposlenih u zdravstvenoj ustanovi a zatim i zaštitu životne sredine.

1.2. Cilj istraživanja

Diplomski rad je napisan sa ciljem uspostavljanja sistema bezbjednog upravljanja medicinskim otpadom u, JZU „BOLNICA” Gradiška. Akcenat je stavljen na postupak adekvatnog postupanja sa otpadom a zatim adekvatno zbrinjavanje otpada čiji je krajnji produkt potpuno sterilan i siguran otpad za odlaganje na komunalne deponije.

Kroz rad želim ukazati i na značaj minimizacije nastanka otpada, koja ne samo da smanjuje troškove zbrinjavanja medicinskog otpada, nego pruža i mogućnost minimalne ali korisne zarade.

1.3. Struktura rada

Struktura rada koncipirana je kroz dvanaest međusobno povezanih dijelova, počev od definisanja predmeta i cilja rada, zakonodavno-pravnog okvira u Republici Srpskoj, važećih direktiva u EU, definicije medicinskog otpada, opasnog i infektivnog otpada, kategorizacije i generatora medicinskog otpada, opisa tehnološkog i radnog procesa, makro i mikro lokacije JZU „Bolnica” Gradiška, trenutne situacije u pogledu upravljanja medicinskim otpadom u JZU „Bolnica” Gradiška, mogućnosti redukcije medicinskog otpada na mjestu nastanka, postupanje sa medicinskim otpadom od razvrstavanja, prikupljanja, skladištenja, transporta i tehnologije zbrinjavanja. U zaključku je data sinteza obrađene materije sa preporukama.

1.4. Primjenjena metodologija istraživanja

Istraživačke metode koje su primijenjene u izradi diplomskog rada su: metoda prikupljanja primarnih podataka, analiza, sinteza i statističke metode koje su korištene u obradi informacija i donošenja zaključaka.